

Fietstocht door de polder Arkemheen (pagina's 177-184)

Tussen Nijkerk en Spakenburg ligt het zeekleilandschap van de polder Arkemheen. Eerst was dit gebied onderdeel van een groot veenmoeras, maar later werd het regelmatig overstroomd door de Zuiderzee, waarbij een dikke laag zoute klei op het veen werd achtergelaten. Nog steeds is dit open weidelandschap een rijk weidevogelgebied. Op een warme zomerdag is het plezierig om vanuit Spakenburg de fietsboot te nemen naar Zuidelijk Flevoland. Je fietst dan langs de andere kant van het randmeer weer terug naar de brug bij Nijkerk. Onderweg kun je zwemmen in het Nijkerkernauw. De fietstocht duurt ongeveer vier uur.

Je kunt de route ook goed lopen. Dan ga je na punt 7 rechtsaf de dijk op en loop je in de richting van het gemaal. Dat wandelrondje neemt ongeveer drie uur. Zelf parkeer ik dan de auto het liefst even voor of na punt 4 (langs de Watergoorweg, na het viaduct over de snelweg). Volg dan Nekkeveld (punten 4 en 5). Houd er rekening mee dat de andere kant op (de Arkerweg naar de dijk) soms druk is met autoverkeer, ondanks dat deze weg voor auto's is afgesloten.

Informatie boottocht: Vaart naar jachthaven aan overkant Eemmeer van 1 april tot 1 november op dinsdag, woensdag, donderdag en zaterdag. In juli en augustus ook op maandag en vrijdag. Vertrektijden vanuit haven Spakenburg: 9.30, 10.30, .. 17.30 uur. Prijs enkele tocht met fiets: 6 Euro (vwbunschoten-spakenburg.nl). Kaartjes kun je bij het VVV-kantoor of in de haven kopen.

Hoe te bereiken:

auto: vanuit Amersfoort of Zwolle over de A28, neem afslag Nijkerk (nr. 9); dan richting Lelystad; bij de eerste rotonde (vlak voor het Veluwemeer) linksaf; bij jachthaven ophaalbrug over en dan onderaan de dijk blijven rijden; bij het stoomgemaal (van ver zichtbaar) auto parkeren op de grote parkeerplaats. Hier begint de tocht.
openbaar vervoer: met de trein naar Nijkerk; bij de kiosk op het station kun je OV-fietsen huren (let op openingstijden: www.ov-fiets.nl); dan naar het centrum fietsen (via Oranjestraat, Vrijheidslaan); verder via Vleeneck, Havenstraat en Watergoorweg over industrieterrein naar viaduct

over snelweg; dan zie je de polder voor je liggen; bij de kruising van Watergoorweg en Arkerweg (afgesloten voor autoverkeer) pik je de fietsroute op.

Beschrijving fietstocht:

Loop vanaf de parkeerplaats terug de dijk op.

- (1) Rechts van het gemaal ligt een klein weilandje waar nog een paar zoutplanten voorkomen: Schorrenzoutgras, Aardbeiklaver, Zilte rus; een paar jaar geleden vond ik hier nog Engels gras, Melkkruid en Zilte schijnsparrie. In de directe omgeving van het gemaal is altijd wel een Torrenvalk te zien.

Daarna fietsen we langs de dijk in oostelijke richting (waar we vandaan kwamen) tot bij de boerderij; daar slaan we rechtsaf de Arkerweg in.

- (2) Aan de voet van de dijk (in het water) groeit behalve veel Riet hier en daar de Zeebies (ook wel Heen genoemd). Op een enkele plek staat Ruwe bies in het water. Dit zijn plantensoorten die van een brak milieu houden en hier groeien vanwege het Zuiderzeeverleden van het randmeer. Op de basaltglooiing veel Grote brandnetel, Gewone berenklaauw, Kruldistel, Akkerdistel, Harig wilgenroosje, Koninginnekruid, Moerasandoorn, Rietgras en Haagwinde.
- (3) Kijk op de dijk goed naar eenden. In de winter liggen er in de vaargeul voor de brug vaak groepen Grote zagers en Nonnetjes omdat hier blijkbaar veel vis te vangen valt.
- (4) Langs de Arkerweg zie je in de winter vaak grote groepen Kieviten en Goudplevieren. Als je met de kijker goed alle paaltjes aftuurt, heb je een grote kans op een Slechtvalk die tegenwoordig op de Lange Jan in Amersfoort broedt. Een Buijzerd zul je in ieder geval zien. In de winter heb je hier ook een goede kans op een Ruigpootbuijzerd. Natuurlijk ook veel Grutto's en Kieviten. In de winter grote groepen Brandganzen en Kollganzen.

Bij het eerste kruispunt rechtsaf de Nekkeveldse weg op.

(5) Voor de brede vaart (de wiel) worden nu in het vroege voorjaar de graslandpercelen onder water gezet. In maart concentreren zich hier grote groepen grutto's. In het hele voorjaar veel grutto's, tureluurs, wintertalingen en ook kempaan-tjes.

(6) Bij het oversteken van de brede vaart (de Wiel) het water goed afspeuren met de kijker. Vaak Futen, Kuifeenden, Krakeenden, Slobeenden en in de winter altijd grote groepen Smienten.

Kijk verderop (in april en mei) goed op de open plekken vlak achter de hekken. Hier groeien niet alleen Schijfkamille, Varkensgras en Straatgras maar ook Grove Boerenkers en het kleine, maar mooie Muizenstaartje (april). In de sloten veel Smalle waterpest, Grof doornblad, Kikkerbeet en Echt darmwier. Langs de slootkant Zodevergeetmijnietje, Moeraswalstro, Pijptorkruid, Mannagrass, Waterrus en Groot moerasscherm.

(7) Voorbij de tweede vaart ligt rechts van de weg het laagste stuk van de polder. Langs de vaart baltsten hier vroeger de Kemphanen. Nog steeds heb je in mei een redelijke kans om hier enkele (doortrekkende) Kemphanen te zien. Dit is ook de plek waar je altijd veel Tureluurs en Water-snippen ziet en ook regelmatig een Lepelaar en Grote zilverreiger. Van de vele Veldleeuweriken die hier vroeger zaten, zijn er nog maar enkele paren over. Hier en daar nog Graspiepers. De Gele kwikstaart is voor het grootste deel verdwenen. In het late najaar en de winter tref je aan de andere kant van de weg (meestal op wat grotere afstand) soms grote groepen Kleine zwanen.

Aan het eind van de weg komen we bij het gehuchtje Nekkeveld. Je ziet heel duidelijk dat de boerderijen op kleine terpjes (pollen) liggen. Bij de eerste boerderij naar rechts, de dijk op. Je kunt op de dijk naar links, richting Spakenburg en daar op de boot stappen naar Flevoland en aan de andere kant van het randmeer terugfietsen. Het is ook mogelijk rechtsaf de dijk op te gaan en terug te fietsen of te wandelen naar de parkeerplaats. Je kunt ook naar Spakenburg fietsen en eerst punt (8) bekijken. Punt (9) is ook langs de verdere route naar Spakenburg te zien.

(8) Waar je de dijk opgaat, is langs het Veluwemeer een nieuw moeras gemaakt. Hier is in 2016 Riet geplant, maar daartussen bloeide in 2016 en

2017 uitbundig de gele Moerasandijvie. Dit is de soort die ook in 1968 grote gele vlaktes vormde na het droogvallen van Zuid-Flevoland. Dit moerasje is ook een goede plek om naar Blauwborsten te kijken (april).

Aan de onderkant van de dijk ligt een smalle strook met veel Grote ratelaar. Wat verderop ligt een groot hooiland langs de dijk (afgesloten voor publiek). In het vroege voorjaar bloeien hier massaal de Dotterbloemen, wat later veel lichtrode Echte koekoeksbloem en veel citroengele Grote ratelaar. Ook de begroeiing van het talud van de dijk zelf is de moeite waard met Margriet, Wilde peen, Groot streepzaad en Knoopkruid.

Verderop ligt een doorbraakkolk achter de dijk. In de rietranden langs de kolk kun je planten van brakke rietmoerassen vinden: Heemst en Zilt torkruid. Bij de doorbraak is zand uit de diepere lagen omhoog gekomen en op de omliggende zeeklei afgezet. Op sommige plekken is op het zand een veenlaagje ontstaan. In het hooilandje rechts van de kolk (afgesloten voor publiek) groeien kwelderplanten, zoals Schorrenzoutgras en Zilte rus, op de zoute klei en veenplanten, zoals Veenpluis, op de veenlaagjes op zand, op enkele meters van elkaar.

In het moerasje achter het hooiland broeden Bruine kiekendief, Blauwborst en Waterral. In de rietmoerasjes veel Rietzangers en Kleine karekieten. In de rietrand langs de buitenkant van de dijk hoor je in de winter vaak Baardmannen.

(9) In de winterperiode op het randmeer vaak grote groepen Kuifeenden en Smienten. Dit is een hele goede plek om (wat verder van de dijk) Brilduikers te zien. Het verst weg (boven de vaargeul) zwemmen de Nonnetjes die op Spiering jagen.

Verder langs de dijk richting Spakenburg (of terug naar de parkeerplaats bij het gemaal).

(10) Aan de waterkant van de dijk hier en daar in de nazomer veldjes met het grote Rivierkruiskruid. Verder veel Harig wilgenroosje en Moerasandoorn en Akkermelkdistel, maar ook de lange Moerasmelkdistel.

Spakenburg infietsen; om de haven fietsen tot bij het VVV-kantoor aan de andere kant van de haven; hier kun je een kaartje voor de boot kopen; dan verder fietsen langs de westkant van de haven; dan kom je bij de aanlegplaats voor de boot. Na de overtocht naar rechts en over het fietspad langs het Nijkerker-nauw (bosjes, strandjes) terugfietsen.

- (11)** Let op bosvogels. Je kunt hier ook Wielewalen horen. Zoek het juiste strandje (er zijn strandjes voor nudisten, voor honden en voor gewone mensen) en ga even zwemmen. Je kan dan goed de velden met Schedefonteinkruid en wellicht Doorgroeid fonteinkruid bekijken.

Fiets verder langs het randmeer, ga de grote brug naar Nijkerk op, steek deze over en neem op het oude land de eerste weg rechts, fiets langs de jachthaven, steek de ophaalbrug over en fiets langs de oude dijk weer terug naar parkeerterrein bij het stoomgemaal of naar het station van Nijkerk (zie kaartje).

Opmerkingen en aanvullingen:
frank.berendse@kpnmail.nl

NATUUR IN NEDERLAND
Het zeekleilandschap

